

ВЗАЄМИНИ УКРАЇНИ З ЄС В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Денисюк Світлана Георгіївна
кандидат політичних наук, доцент
докторант кафедри політичних наук
НПУ імені М.П. Драгоманова

Проблема євроінтеграції України є однією із найактуальніших серед інших державотворчих стратегій. Ця ідея сьогодні фактично залишається базовою ідеологічною конструкцією, навіть претендуючи на роль національної ідеї. В Законі України від 01.07.2010 р. «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» «забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в Європейському Союзі» [1] належить до основних засад зовнішньої політики.

Сьогодні є досить багато практичних кроків, спрямованих на поглиблення діалогу України з ЄС. Так, у 2010 р. Україну відвідав президент Ради ЄС Г. ван Ромпей, під час його візиту було приділено увагу таким актуальним проблемам, як переговорах про створення зони вільної торгівлі, лібералізації візового режиму, підготовці до підписання угоди про асоціацію та дотримання в Україні демократичних свобод [2]. Й хоча сьогодні питання про перспективи членства України в ЄС не піднімаються, вона може розраховувати на входження до організації у майбутньому, відповідно до ст. 49 Договору про ЄС та після виконання всіх вимог до кандидата на вступ.

Однак, враховуючи економічні й політичні тренди, різноманітні трансформації сучасного суспільного розвитку, слід, насамперед, відповісти на питання: чого хоче Україна від ЄС? Що очікує ЄС від України?

Почнемо з того, що сьогодні ЄС переживає певний критичний момент власної історії, тому європейські перспективи України багатьом здаються вельми уявними. Європейські країни створювали Євросоюз протягом 40 років, створили спільний ринок і загальну валюту, проте Європа до цих пір не може встановити свою загальну ідентичність, і цей факт пояснює невдачі недавньої спроби ухвалення конституції ЄС. Почнемо з розгляду основних проблем ЄС.

По-перше, на даний момент межі ЄС не встановлені чітко, в нього входить багато територій за межами Європи (наприклад, о. Мадейра, Канарські о-ви, Антильські о-ви та ін.), що є однією із проблем «європейської розбудови».

По-друге, Євросоюз є суспільством з різними культурами (різні мови, стилі життя), навіть самі європейці відкидають загальноєвропейську ідентичність, що є негативною ознакою. Також населення ЄС поступово скорочується, що служить передумовою до зростання імміграції [4] і певної трансформації цінностей. Що буде, коли нові іммігранти почнуть нав'язувати власні цінності?

По-третє, багато економік країн Європи мають низький рівень економічного зростання, причому найнижче зростання характерне для Німеччини, Франції і Італії. Також ЄС втратив позиції в галузі високих технологій, які приносять хороший прибуток.

По-четверте, значною проблемою залишається структурне безробіття, що досягло в країнах Євросоюзу 8,1%.

Нарешті, власне політика розширення ЄС неоднозначно сприймається європейцями (71 % опитаних громадян ЄС вважають, що за умови виявлення негативних наслідків процесу розширення, його слід взагалі відкласти [5]).

Однак, заради об'єктивності зауважимо, що занепад більше проявляється в окремих країнах, ніж в Європі в цілому, і мало хто розуміє, що природа цього занепаду не в економічних циклах, а має історичне коріння. Тому є деякі підтвердження: неприйняття Європейських Конституції (2004 р.), Громадяни Європи втрачають довіру один до одного. Після чергового розширення на 10 країн (2004 р.), європейські лідери зіткнулися з новим вибором: або готуватися до прийому в члени країн східної Європи (Вірменія, Білорусь, Грузія, Україна і Росія), або розширюватися на Балкани і Туреччину.

Рішення про п'яте розширення ЄС мало політичне підґрунтя і на сьогодні залишається серйозним викликом майбутньому ЄС. Вступ нових країн (без Туреччини) збільшить територію ЄС на 34 %, чисельність населення — на 28 %, водночас сукупний ВВП об'єднання збільшиться при цьому лише на 4,8 %. Таке зниження середнього по ЄС рівня ВВП на душу населення може спричинити невдоволення нинішніх членів ЄС. Однак ЄС обрав розширення на Балкани при відсутності серйозного економічного обґрунтування такого вибору.

Що ж до України, то її вступ до ЄС залишається далекою перспективою, оскільки вимагає суттєвих фінансів з обох сторін, модернізації тощо. Проте є певний парадокс: Україна постійно декларує намір інтегруватися в Європу, при цьому формуючи модель, замішану на радянських атавізмах. Так, в Україні ВВП знаходиться на рівні 1 % від європейського, політики не спроможні вибудувати стале конституційне поле, катастрофічне збільшення зовнішнього боргу та знищення малого та середнього бізнесу, неспроможність контролювати власний інформаційний простір, небажання розвивати свій кінематограф тощо. В такій ситуації, без потужної власної ідентифікації, інтеграція України перетвориться у розчинення в більш потужних культурах.

Тому, як видається, нам необхідно спочатку відновити власну складну багаторівневу ідентифікацію (історичну, економічну, культурну, правову). При цьому, можливо, Україні життєво необхідно поки що відмовитися від євроінтеграції, а ставати сильним, автономним гравцями на міжнародній арені, тоді Україна завжди буде цінною для ЄС.

Література:

1. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010 // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 2010. — № 40. — ст. 527.
2. Київ знайшов ланку, що зв'язала Брюссель і Москву [Електронний ресурс] // Україна і світ. — № 29 (964) 17.07. — 23.07.2010. — Режим доступу: http://zib.com.ua/ua/209-spilniy_znamennik.html. — Назва з екрану.
3. Гавел В. Я готовий завжди підтримати Україну [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://dt.ua/SOCIETY/vatslav_gavel_ua_gotoviy_zavzhdi_pidtrimati_ukrayinu-48210.html — Назва з екрану.

4. Нелегальна імміграція в Європі [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://ukrainaspain.ucoz.ua/index/nelegalna_immigracija_v_evropi/0-34. — Назва з екрану.

5. European Commission, Eurobarometer, Report # 55, October 2001. — P. 59.